

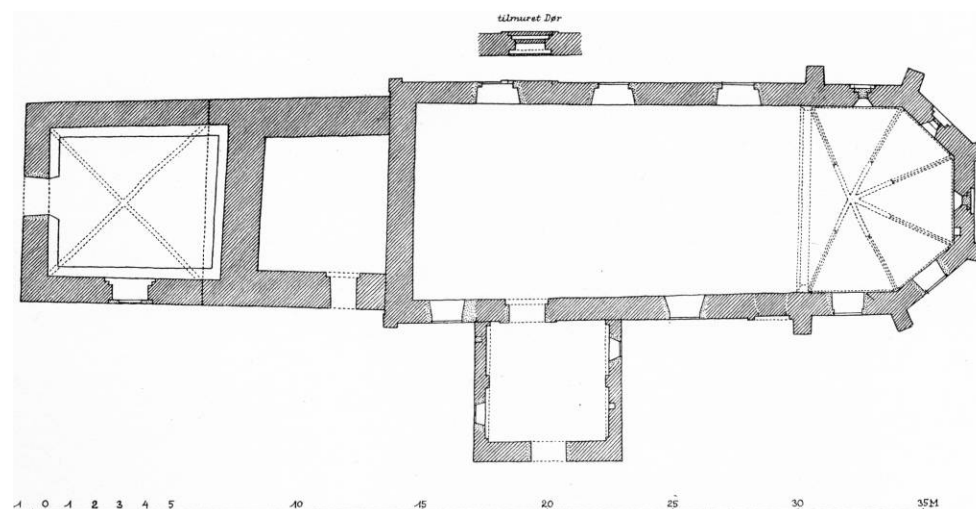

Fig. 2. Kippinge. Plan. 1:300. Målt af Aa. RI. 1940.

Kirken ligger ganske frit midt mellem byerne Øster og Vester Kippinge. Indtil midten af 1800'rne har en sejlbar vig skåret sig helt ind til kirken (fig. 3); den er endnu let kendelig i landskabet. Denne gunstige beliggenhed må have været meget fremmende for tilstrømningen til kirkens helligkilde, der skal have ligget i en lavning umiddelbart vest for kirkegården, på et areal, der i 1954 ønskes inddraget som begravesplads. Den temmelig lille kirkegård har hidtil ikke været udvidet siden middelalderen; den er omgivet af en temmelig uregelmæssig mur af tegl og kridt, der tidligere har været kalket. Nordmuren er fra nyere tid og står ovenfor et stendige af svære, kløvede kampesten ned mod den udtørrede vig. Muren på de andre sider er middelalderlig, muret i bælte af munkesten og kridt. I østsidens kridtkvadere er indridset en mængde tegn fra forskellig tid. I vestmuren og vestre del af sydmuren er talrige små, fladbuede spareblændinger. Dele af sydmuren og hele østmuren er afdækket med munketegl. Sikkert af hensyn til helligkilden sidder i vestmuren en nu tilmuret portal (fig. 4) med en til begge sider falset, fladbuet dør under fem kamtakker. På indersiden over døren står i tre kridtkvadere med minuskier: »anno d(o)m(in)i 1524« (»i Herrens år 1524«) og en nu ulæselig inskription, som 1755 (præsteindb.) tydedes: »Ædes Mariæ« (»Marias kirke«). 1732—33 nævnes ↑kirkeristen, og port og låge maledes røde med hvide lister og kongens og dronningens navne (rgsk.). O. 1903 blev ved dræning fundet et fundament 4—6 m syd for kirkebygningen og bøjende øst om kirken. Det bestod af 10 rækker svære kampesten lagt i to skifters højde i stærk mørtel. Det må antages at være fundament for en ældre kirkegårdsmur.

Kirken består af et unggotisk langhus samt gotisk våbenhus og tårn, hvortil

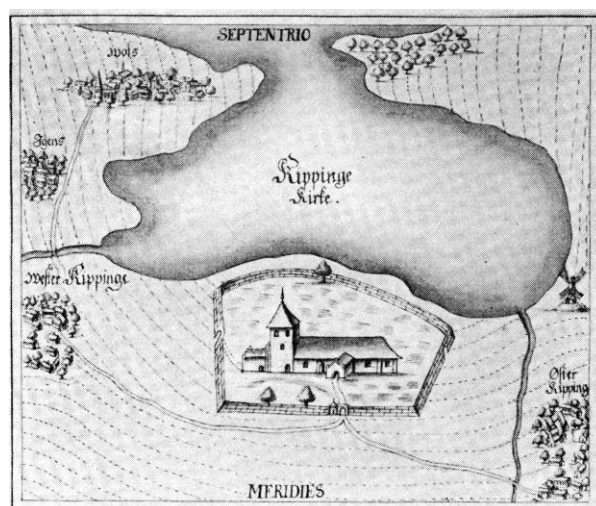

Fig. 3. Kippinge o. 1670. Efter Resens atlas.

der i middelalderens sidste årtier er bygget et vestkapel. På Resens plan er alle bygningsdelene angivet og ligeså kirkegårdsportalen, der fører ud til helligkilden.

Den unggotiske kirke er bygget i regelmæssigt munkeforbandt med mange sorte bindere. Hele kirken med undtagelse af vestgavlen har en tre til fire skifter høj sokkel under en stejl skråkant lagt af en sten på fladen. På sydsiden er soklen omsat i ny tid. Koret dannes af fem sider af en ottekant af samme bredde som skibet og har samtidige støttestykker, der overskærer soklen. Pillerne selv har kun på yderkanten en sokkel med en (ny) afrunding; halvvejs oppe er pillerne på alle tre sider trukket en halv sten ind med en skråkant; de har kraftige bryn bestående af et rulskifte med afrundet underkant under et almindeligt skifte, som korets munketegltag løber ud over som afdækning. Skibets vestgavl har svagt fremspringende hjørnepilastre, der dog kun når godt og vel halvvejs op på muren, hvor de afsluttes med en skråkant. Koret har haft fem smalle, spidsbuede vinduer, udvendig dobbeltfalsede, indvendig smigede; de er nu blændede eller erstattet af nyere, rundbuede vinduer. Korfagenes gesims dannes af to affasede rulskifter under et udkraget binder-skifte. Østligst i skibets sydmur sidder en tilmuret præstedør i et lille fremspring, der er afdækket med et udkraget løberskifte, hvis underkant er afrundet, og hvis overkant danner en skråning, der fortsættes i det overliggende løberskifte. Den spidsbuede døråbning har dobbelte false. Af skibets oprindelige vinduer ses antagelig en fals øst for sydsidens vestligste vindue. Iøvrigt må de antages at have siddet på de nuværende vinduers plads; derved får sydsiden højst to vinduer, mens nordsiden kan have haft tre. Sydportalen er endnu i brug, men udvidet. Den har sikkert svaret til norddøren, der er bygget

Fig. 4. Kippinge. Kirkegårdsportal 1524 (s. 1217).

V. H. 1940

efter samme skema som præstedøren, men blot med et enkelt skråskifte som afslutning på portalfremspringet. Udvendig er de spidsbuede false tilmuret med to halvtens munkestensmure, indvendig sidder døren i en fladbuet niche, som i østsiden har rester efter dørfløjens jernbeslag, og som er tilmuret med munkesten på fladen. Falsene viser blank mur, men da kirkens sydmur har været kalket før våbenhusets opførelse, må norddøren antages at have været tilmuret, inden dette skete. Gesimsen er som korets, men uden affasninger. På vestgavlen sidder på hver side af tårnet senere påmurede kamtakker. Syv skifter over rejsehøjde har gavlen en stor og to mindre spidsbueblændinger, der fylder hele gavlfeltet; blændingernes underkant er afdækket med en skråkant af kridt, og kridtsten er indlagt i spidsbuernes halvtens stik, dog er den regelmæssige vekslen med teglen ikke gennemført. I blændingsbundene er siksakmuring, i midtblændingen liggende, i sideblændingerne stående. I den nedre del er det næsten gennemført, at hvert andet skifte er af kridtsten. Den øvre halvdel af sideblændingerne er muret med almindelig skiftegang, og fra denne højde forsvinder kridtstenene fra midtblændingens siksakmuring, der i vederlagshøjde går over til almindelig skiftegang. Over midtblændingen er indmuret to små, stærkt forvitrede mandshoveder af kridt.

Det indre. Koret er dækket af et samtidigt, seksdelt hvælv, hvis halvtens ribber på den øverste trediedel er retkantede, på den nederste del profilerede

med et bredt, spidsbuget midtled mellem smalle sideled med afrundede kanter. Hvælvet har smalle vægbuer, der sammen med ribberne udspringer i vederlagshøjde. Mod skibet hviler en helstens gjordbue på udkragninger, buen har på vestsiden yderligere en halvtens fals. Tværs over koret er indlagt en ankerbjælke med affasede kanter. Skibet dækkes af en bræddevælvning, som er fornyet 1858⁹ (se s. 1224).

Tårnet er opført i gotisk tid som kirkens første tilbygning. De meget svære mure er opført af munkesten i uregelmæssigt munkeforbandt på en toppet syld af store kampesten. Samtidig har tårnets vestside ved hjørnerne fået kraftige støttepiller af betydelig højde. Den fladbuede dør i sydsiden er indvendig falset. Tårnrummet har jordgulv og har aldrig været sat i forbindelse med skibet. Meget svære stige-trapper fører op gennem etagerne, i hvis bjælkelag der ligger enkelte stykker egetræ af betydelige dimensioner. Tårnets nedre del har nogle nu tilmurede, smalle glugger, øverste mellemstokværk har falsede, fladbuede åbninger og det gamle klokkestokværk lignende tvillingglamhuller under en gesims, der dannes af tre udkragninger, hvoraf den øverste er et rulskifte. Dette tårn har efter Resens i øvrige detaljer pålidelige tegning at dømme (fig. 3) haft pyramidetag. I 1674 var dets tagværk meget brøstfældigt¹⁰, og i 1701 blev det erstattet med et højt barokspir (fig. 5). Som underdel for spiret fik tårnmurene en forhøjelse på fire alen, hvortil medgik 11500 lybske mursten samt 10000 skånske og 2100 fra København foruden 152 læs kampesten »at indmure deriblandt«. Materialerne, kampestenene ikke medregnet, kostede 366 rdl. 1 mrk. Hos kammerjunker Lerche på Laaland blev for 54 rdl. købt 9 risege; for at save dem, bringe dem fra skoven til Guldborg færge og derfra til kirken, i færgepenge og løn til 8 mand, »som var hos samme træer i 2 dage at løfte og lete af og på vogne« betalt i alt 34 rdl. 5 mrk. 8 sk. I Aarsmarke skove blev købt 2 krone-ege for 10 rdl., deres opsavning og transport kostede 20 rdl. 3 mrk. 14 sk.; af fyrretømmer blev købt 14 stk. spansk tømmer 15 alen langt, 5 dobbelte 12 alens bjælker og 34 enkelte 10 alens, 3 tylt 7 alens fyrrebrædder og 8 tylt 5 alens, 3 tylt stenlægter, 2 knipper næver og 14236 tagspån foruden betydelige mængder af jern, bly, tin og kobber. Materialerne til spiret kostede tilsammen 707 rdl. 2 mrk. For arbejdets udførelse blev der betalt mureren 153 rdl. 4 mrk., tømreren Lars Pederssen Hald 650 rdl., smeden 42 rdl. 15 sk. og maleren 8 rdl. 2 mrk. Indbefattet de 20 rdl., som kgl. bygmester Johan Conrad Ernst fik for at afsyne arbejdet, kostede det ialt 1926 rdl. 9 mrk. 15 sk. (rgsk.). Allerede 1740 måtte foretages en større reparation af spåntækningen, 1760-61 blev oplagt 6000 spån køgt i »victrid« og brunrødt. 1822 faldt fløjstangen ned og blev erstattet med et kors¹¹. 1911 blev spiret helt fornyet ved arkitekt Glahn¹². Årstallet er anført i vindfløjen. 1940 måtte spåntækningen igen fornyes. Spiret er formet som en

Hude fot.

Fig. 5. Kippinge. Ydre, set fra sydøst før spirets ombygning.

kraftig kuppel, der bærer en otte-sidet lanterne under et højt, slankt spir. Ved fornyelsen i 1911 blev der foretaget visse ændringer i profileringen, der kun kan betegnes som forringelser. Således blev lanternens lodrette brøstning gjort lavere og spidsens tagkæg stejlere. Ved nedtagningen af det barokke spir fandtes malet på et gratspær degnen J. F. Severins navn og datoen 18. maj 1762 (sml. s. 1226).

Våbenhuset foran skibets syddør er bygget i gotisk tid af munkesten i munkeforbandt. Store dele af ydersiderne er ommuret, herunder sokkel og gesims. 1878 blev overdelen krævet fornyet, og enten skulle muren forhøjes 12 tommer eller loftet være hvælvet (syn). Gavlen er glat med en lille, tilmuret trappeglug under nye gavlkamme med top- og fodtinder. Den fladbuede yderdør er ny. Indvendig sidder to fladbuede spareblændinger i hver langmur, der måske hver har haft en lille glug. Det buede træloft er antagelig det i 1878 forlangte.

Vestkapellet (fig. 6) er bygget i årene kort før reformationen og har sikkert været benyttet i forbindelse med helligkilden, blandt andet til opbevaring af overflødiggjorte sygebåre og krykker. Dets mure hviler på kampestenssyld og er opført af munkesten i munkeforbandt med skifter af kridtsten. Enkelte

M. M.
1905

Fig. 6. Kippinge. Vestkapellet, set fra nordvest (s. 1221).

bindere er grønglaserede. I sydsiden er et meget stort, fladbuet, falset vindue, der nu er gjort mindre og har jernvindue med spærstik. Vestsidens oprindelige, vistnok fladbuede dør er udvidet; den sidder i et spidsbuet spejl, hvis stik er muret af skiftevis almindelige og grønglaserede sten. Sidemurene har gesims af fladbuer på dobbeltkonsoller af rulskeftestillede bindere, to på een, med hulskårne kanter. Over buefrisen er en enkelt udkragning. Gavlfeltet har under 11 munketeglsafdækkede kamtakker en rig dekoration af stokværksvis samlede småblændinger, i hvis stik der er anvendt glaserede sten, og høje savskifter. I det indre er mellem tårnets støttepiller slået en stor cirkelbue, der tjener som vægbue for det samtidige, høj kuplede krydshvælv. Rummet har langs alle vægge murede bænke. I begyndelsen af 1700'rne var kapellet i brug som kalkhus og havde en kvist på sydsiden af taget (rgsk.).

Tagværkerne er alle nyere, væsentlig af fyr.

Kirken har gulv af ølandsfliser, lagt 1702—03 (rgsk.), mursten og brædder, i våbenhuset ølandssten, i vestkapellet almindelige røde mursten. I kirken sidder rundbuede trævinduer. I 1700-årene omtales flere gange blyvinduer med egetræskarme og rammer, der males med zinnober indvendig og brunrødt udvendig (rgsk.). Kirken står nu med blank mur, men har tidligere været

E. Rothe 1909

Fig. 7. Kippinge. Kalkmaleri, bebudelsen, i koret (s. 1224).

hvidtet, første gang efter tårnets, men før våbenhusets opførelse. Mens tilbygningerne har tag af vingetegl, står langkirken helt tækket med munketegl.

KALKMALERIER

Kirken er blevet dekoreret i tre perioder, den sidste efter reformationen. Afdækning og restaurering er udført af M. Henriksen i 1904 og E. Rothe i 1909.

1) I første halvdel af 1300'rne blev *korets hvælv* og *vægge* dækket med malerier. I østkappen ses en majestas i traditionel opfattelse, i glorien er malet små cirkler som en mindelse om de romanske stukgloriers ædelstensgruber. Ud for Kristi hoved svinger to engle røgelsekar, og ved hans fødder knæler Maria og Johannes Døberen. I den tilstødende kappe mod syd skildres syndefaldet, hvor slangen ligesom i Tingsted har menneskelig overkrop; både Adam og Eva forsyner sig med de skæbnesvangre æbler, der i rigt mål drysser ned fra træet. Derefter følger uddrivelsen af paradiset og jordelivet, fremstillet på den sædvanlige måde. Den vestlige kappes smalle Hige har det fra korbueundersider velkendte motiv, Kains og Abels offer. I den derefter følgende

kappe på nordsiden ses en mangelfuldt bevaret fremstilling af brodermordet og en smuk, dragedræbende S. Mikael, der bærer langt spidsskjold med skjoldbukkel. I nordkappen nærmest majestاسبilledet er en bebudelsesscene, hvor begge figurer holder skriftbånd (fig. 7). I kappefligen derunder er malet en mand (profet?), hvis skriftbånd ligesom de to andre nu er uden indskrift. Tomrummet mellem de enkelte figurer i kapperne er mere eller mindre udfyldt med stiliserede træer, kappetoppene har store, helt romaniserende palmetter, hvis gule blade har stået på mønjerød bund. Ribberne er på den øverste, retkantede del dekorerede med firpas eller andre geometriske ornamenter, på den profilerede del med skråbånd, der løber ud i små liljer. På vægfladerne ved siden af vinduesåbningerne er i det østlige og nordøstlige fag fundet fire apostelskikkelser, hvoraf Peder, Paulus og Johannes kan bestemmes ved deres attributter; antagelig har der været en apostelrække hele vejen rundt; herunder er fundet svage spor af et draperi. Farverne var sat på et tyndt hvidtelag, der bandt godt på pudsen. Der var anvendt sort, gråt og hvidt, gul og brændt okker, en grøn kobberilte, mønje og måske zinnober, de to sidste stærkt dekomponerede. Karnationerne var lagt med en blanding af brændt okker og hvidt. Figurerne havde brede, gulrøde konturer.

2) I 1500'ernes første halvdel har malerierne trængt til en restaurering. Denne er tildels gennemført som en fuldstændig opmaling med hårde, tynde, brunrøde penselstrøg, der kun til en vis grad har fulgt de gamle billeder. Således er den arbejdende Adam helt opmalet, og i bebudelsesscenen har Maria fået sit skriftbånd lagt over i den anden hånd. Stjernerne, der er strøet ud over billedbaggrundene, synes at tilhøre denne periode. Ved Rothes restaurering er den sengotiske overmaling respekteret de steder, hvor der ikke skønnes at være mulighed for at fremdrage det underliggende billede. Antagelig samtidig med den sengotiske »restaurering« fik *skibets vægge* [†]kalkmalerier, men de sad på et meget løstsiddende lag af hvidtekalk, der ikke tillod bevaring. Efter alt at dømme har de bestået af vandrette friser med figurer, på østmuren mente Rothe at kunne skelne brudstykker af enhjørningsjagten, symbolet på jomfrufødslen. Det synes, som om disse billeder har stået fremme så sent som til 1691¹³.

3) 1691 fik både *kor* og *skib* en [†]dekoration, hvoraf en rest er fundet på korfagets nordvæg. Den bestod af kantornamenter dannede af C-bøjler, grønne planter med røde blomster og et sort draperi. På væggene i skibet har været skriftlinier, hvori navnet Thomas Kingo var læseligt.

[†]*Loftsmalerier*. 1679 stafferedes skibets tøndehvælving af maleren Jacob Bliesek fra Nykøbing (sml. Nakskov s. 108 f.). På hvælvets nordre halvdel var malet tre billeder, englenes forkyndelse for hyrderne på marken, opstandelsen og himmelfarten; på søndre halvdel ligeledes tre billeder, forestillende

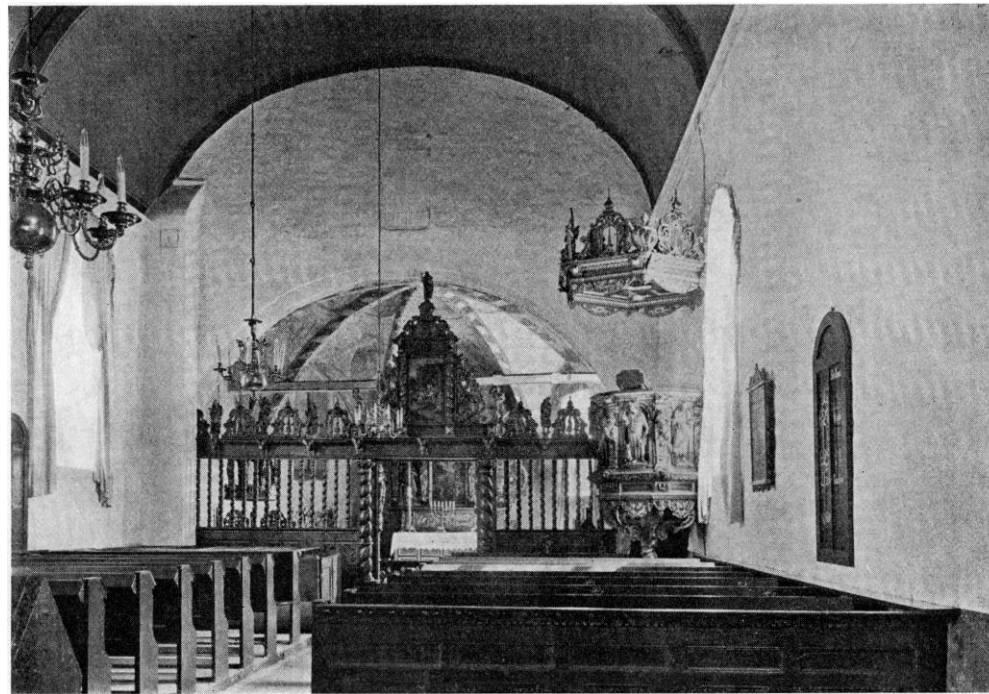

Fig. 8. Kippinge. Indre, set mod øst.

V. H. 1940

Jesu fødsel, vandringerne til Emaus og forklarelsen på Tabor. Mod vest fandtes i hele hvælvingens bredde et dommedagsbillede, som efter beskrivelsen at dømme har været af rent gotisk karakter. I midten sad Kristus i skyerne omgivet af »utallige« engle; på hans højre side opstod en »utallig« skare til det evige liv, mens djævelen »i fæleste gestalt« til venstre inddrev »den store hob« af fortabte i helvedes ild¹⁴. Worsaae betegnede 1848 billederne som »curiøse, men slette«¹⁵. En ubestemmelig rest af bemalingen er bevaret på et bræt, som er genanvendt på oversiden af den nuværende hvælving fra 1858.

INVENTAR

Alterbordet er muret af munkesten i ca. 75 cm afstand fra østvæggen. Længden er ca. 175 cm og højden ca. 115 cm over nuværende gulv. Bordets tre sider dækkes af et *alterbordspanel* af fyrretræ fra renaissancetiden. Forsiden består af to rækker fyldinger, fire kvadratiske over fire aflange, i fint profileret rammeværk. Hvert endestykke har tre høje, smalle fyldinger. Den oprindelige staffering er istandsat 1928¹⁶. Fyldingerne er stofmønstrede i gyldenrøde toner, rammeværket sort og brunt med hvidgule profiler. I den nordre ende er de to fyldingers udsmykning dog indskrænket til en marmorering.

†*Alterklæder.* 1) 1679 skænkedes et blå alterklæde af en ung mand fra Kolding, Søren Udesen Haar, og hans moder. »Samme unge Karl haver haft stor Besværlighed af Øyen-Vee, er nu Gud skee Lov, nogenledes helbredet«, hedder det i en af degnen J. F. Severin (sml. s. 1221) overleveret beretning¹⁷.

2) 1679, 24. juni gaves et sort alterklæde af Ursula Skiøttens i Nykøbing¹⁷.

3) Nævnt 1721. Af hvidt drejl med syede blomster og silkekrepiner (inv.).

Altertavle (fig. 9) i bruskbarok, skåret af Jørgen Ringnis 1633. Tavlen er komponeret efter Ringnis' sædvanlige skema: tredelt storstykke, forkrøbbet, stærkt fremspringende storgesims samt topstykke med selvstændigt postament. I enkelthederne svarer den nærmest til Krønge-tavlen fra 1643 (s. 745), omend aldersforskellen tydeligt gør sig gældende. Storstykkets midtfelt indeholder et maleri i ramme med beslagværk og bosser, i sidefelternes arkader står figurer af Matthæus og Markus. Storsøjlernes prydbælter er opefter afsluttet med profilringe og smykkes af kvindelige engle. Postamentfremspringene har på forsiden reliefskårne arkader med kvindefigurer, symboliserende tro og håb. Postamentfeltet er af en tornekronet kristusfigur delt i to relieffer, mod nord Jesu dåb, mod syd Nadveren. Storgesimsens fire krumknægte har på forsiden små engle med lidelsesredskaberne. Yderst på gesimsen står to store figurer, Lukas og Johannes. Topstykkets malerifelt flankeres mod sædvane af søjler, hvis prydbælter har vrængemasker. I topstykkets postament er årstallet 1633 skåret. Over en topgesims med æggestav og tandsnit afsluttes tavlen med en kronet rulleværkskartouche, holdt af to engle. Stor-, top- og postamentvinger er skåret i Ringnis' sædvanlige maner.

Den oprindelige staffering fra 1636 er fremdraget og genfremstillet 1928¹⁶. Den skyldes antagelig Dronning Sophies hofmaler Anthonius Clement, af hvis sammenskrevne initialer der er fundet rester på topgesimsen. Stafferingen ligger på et tyndt kridtlag. Bundfarven er overvejende rød, desuden er anvendt hvidgråt til figurerne, enkelte steder grøn lasur, samt meget guld. På postamentets gesimsliste findes med versaler malet to skriftsteder, Mark. 16, 16 og Joh. 6, 54, samt årstallet 1636, som daterer stafferingen. I storgesimsens frise er malet en frakturindskrift, Joh. 3, 14, og to adelsvåben med initialerne H.P.R.K. og F.L.L. for hr. Palle Rosenkrantz (lensmand på Nykøbing slot 1629—42) og fru Lisbet Lunge. I topgesimsens frise står med fraktur begyndelsen af Joh. 11, 25, og i topkartouchen er malet et C5 (den udvalgte prins Christian). De to malerier (olie på træ) er sikkert også Anthonius Clements værk. Billedet i storstykket af korsfæstelsen svarer nøje til midterbilledet i Nykøbing kirkes altertavle (s. 221); opstandelsesbilledet i topstykket er noget grovere udført, men har godt afstemte farver. 1830 overmaledes tavlen med tarvelige farver af maler I. C. Broge i Nykøbing, som iflg. en indskrift bag på altertavlen samtidig malede kirkens øvrige træværk. En anden indskrift

V. H. 1940

Fig. 9. Kippinge. Korets indre, set mod nord.

på bagsiden meddeler, at 1858 blev den nye loftshvælving malet og dekoreret af Broge i Nykøbing (sml. s. 1224).

†*Altertavle*. I kirken fandtes tidligere en sengotisk, trefløjet Mariatavle fra slutningen af 1400'rne. Midtskabet rummede en fremstilling af Marias himmelkroning, mens sidefløjene indvendig havde billeder af de 12 apostle, hvorover stod »med meget gamle latinske bogstaver«: »Credo in Deum Patrem omnipotentem creatorem coeli et terræ« (»jeg tror på Gud Fader den almægtige, himlens og jordens skaber«). Af himmelkroningsscenen er bevaret to *figurer*, den knælende Maria og den tornekronede Kristus, samt Gudfaders venstre arm. Faderen og Sønnen holder kronen, hvoraf rester er bevaret, over Marias hoved. Kristusfiguren er stærkt medtaget, hele den højre side af kroppen er gået tabt. Al staffering er forsvundet. 1765 var tavlen ophængt på kirkens nordvæg¹⁸. De bevarede dele er nu i en ny indfatning anbragt på vestvæggen.

1729 hang på alteret et to tommer langt †*sølvkrucifiks* med navnet Cathrina Høyer, samt et tyndt †*sølvkors* af samme størrelse¹⁹. 1721 nævnes et sirligt †*krucifiks* af messing på en fod neden på altertavlen samt et mindre krucifiks, måske identisk med det ovenfor nævnte (inventarium).

1695 forærede Niels Knudsen af Nakskov en †*guldmonet*, en halv portugaløs, som i en guldkæde ophængtes på alteret²⁰, men blev stjålet 1723 (inv.).

Altersølv. Kalk fra 1851 med indskriften: »Forfærdiget 1851 i Liighed med Kirkens ældre Kalk«. Samtidig *disk*; begge dele stemplet Michelsen. **Kalk* (fig. 10), høj-gotisk, fra o. 1375, forgyldt, med nyt bæger. Nuværende højde 21,8 cm. Foden, der over en fodplade er aftrappet i to trin, har seks runde og seks spidse tunger, hvis lodrette flader er gennembrudt af et firpasmønster. På fodens overside løber langs kanten en graveret minuskelindskrift: »O s(anc)te pater D(omi)nice ora [oprindelig »orate«, men »te« atter udstreget] p(ro) me« (»O hellige fader Dominicus, bed for mig«). Til slut står et kronet O, hvoraf man har villet udlede, at kalken er givet af kong Oluf²¹. På fodens ene side er fastgjort et støbt krucifiks, som vist er oprindeligt, mens et skriftbånd forneden bærer årstallet 1694. Skaftet er sekssidet og smykket med gennembrudte stavværksvinduer. Den store knop har seks rudebosser, hvori der med en blanding af majuskler og minuskier er graveret »ihesus«. Mellem bosserne er anbragt støbte firblade, og knoppens over- og underside har gennembrudte og graverede stavværksmotiver. Kalkens gamle dele er næppe dansk arbejde. Bægeret er fornyet 1857, det tidligere var fra 1684. Den tilhørende **disk* fra 1694 er omdannet 1857. Kalk og disk afgaves 1852 til Nationalmuseet²², mod at kirken fik en kopi af kalken. †*Disk*, forgyldt, skænkedes 17. april 1685 af Jacob Sørensen, »en islandsk købmand af København«, og hans hustru, Sidsel Aagesdatter²³.

Oblatæske fra 1669, 3,6 cm høj, 9,9 cm lang, oval og helt glat. På Låget er graveret med versaler »I H S Jomfru Else Gersdorf anno 1669«. Under bunden to ens mestermærker, vist for Albert Povelsen, København (Bøje s. 38). **Oblatæske* af sølv foræredes 17. april 1700 af Niels Svendsen og Emerentz Sørensdatter af København, men udlåntes til Brarup kirke²⁴ (sml. s. 1256).

Vinkande fra 1729. Pæreformet korpus på udsvejfet fod; volutsvungen hank, tud med hjerteformet udløbshul og profileret låg med knop og gæk. På den ene side er graveret Frederik 4.s kronede spejlmonogram og årstallet 1729, på den anden side kursivindskriften: »Kippinge Kirche, Til Denne Viin Kande Har een Ubekiendt Tysch Mand Gifven 15 Rdhl, Kirchen Tillagt 14 Rdhl. 3 mk, i alt Kostet 29 Rdhl. 3 mk.«. I bunden vægtangivelse: 31 lot 1 q(vint). Københavns bystempel 1729, mestermærke for Jens Christensen (Bøje s. 64).

†*Vinflaske*, rimeligvis af tin, nævnes 1704, omgøres 1707, og repareres 1740 af kandestøber Oluf Holm (rgsk.).

Sygekalk fra 1699, forgyldt, 13 cm høj. Rund fod med fodplade og standkant, der deles lodret af seks hulstave. Sekskantet skaft og flad knop med små bosser; bæger med stejle sider. I bægeret er indpasset en forgyldt vinbeholder med påloddet cylindrisk oblatgemme, på hvis skruelåg en akantusroset er graveret. I bægeret Københavns bystempel 1699 og mestermærke for Jacob Wulf (Bøje s. 53). Glat *disk*.

Fig. 10. Kippinge. *Alterkalk (s. 1228).

NM

Alterstager (fig. 11) fra o. 1550. Den brede, profilerede fod hviler på tre ben, formet som en mandsbuste over en klo, der griber om en kugle. Det slanke skaft har blandt andre profiler et vaseled forneden og et balusterled foroven. Ret flad, enkelt profileret lydeskål. Lysetorn af messing. Højde 72 cm. På siden af fodskålene er fastnippet to uens, støbte bomærkeskjolde med tilhørende skriftbånd (reliefminuskler); i det ene læses: »peter snider«, i det andet: »pete(r) vo(n) de(r) lpic«. Det sidste ord synes at have et forkortelsestegn over i'et, men det er usikkert, hvorledes forkortelsen skal opløses.

†*Messehagel* med guld- og sølvkniplinger, nævnt 1721 (inventarium). En foræring af to †*messeskjorter* og to †*alterduge* ankom 7. febr. 1689 fra Ostindien fra Christopher Falckenberg i Trankebar²⁵.

†*Messeklokke*. En lille klokke i koret omtales 1721 (inventarium).

Alterskranke, barok, rimeligvis fra 1732. Skranken består af udsavede balustre med hjerteformede udskæringer og profileret håndliste. Stafferet 1928 med en rødlig marmorering¹⁶. Den oprindelige staffering, zinnoberrødt med hvidt og sølv på håndlistens profiler, var udført af Christian Hvid i 1732 (rgsk.).

Døbefonte. 1) Af en middelalderlig kalkstensfont — et gotlandsk eksportarbejde af bægerbladstype — er kun bevaret det koniske skaft, som er smykket med fire plumpe ansigter (sml. Købelev-fonten s. 506), samt kummens nederste del, således at det ikke er muligt at afgøre, om »bægerbladene« har været runde (sml. Olstrup s. 711) eller spidsbuede (sml. Fejø s. 876). Fonten, som i længere tid har stået i præstegårdshaven, er nu flyttet til vestkapellet. (Mackeprang: Døbefonte s. 383).

2) (fig. 9) bruskbarok, af træ, skåret af Jørgen Ringnis o. 1635. Den ottekantede kumme bæres af fire evangelistfigurer (sml. Nr. Vedby s. 1178). Kummens sider er smykket med otte arkadebuer, som tilsammen danner fire dobbeltarkader, båret af fire svungne pilastre med rankeslyng og profilkapitæler. Bueslagene har en smal bort af skællagte skiver og langs undersiden en tungebort. Som »slutsten« er anbragt et bruskværksornament med vrængemaske og i buehjørnerne englehoveder. Dobbeltarkaderne indeholder fire relieffer, forestillende bebudelsen, Kristi fødsel, kongernes tilbedelse og omskærelsen. Forneden afsluttes kummen med fire hængende englehoveder mellem evangelistfigurerne, foroven af en profileret gesims med tandsnitliste.

Samtidig *dåbshimmel* af form som en ottekantet lanterne, hvis gesims bæres af skiftevis mandlige og kvindelige hermer. Sidernes arkadeåbninger har bueslag svarende til fontekummens. Hermerne står på et bosseret postament, foran hvilket der på den profilerede bundplade er anbragt otte bruskværks kartoucher adskilt af drejede spir vekslende med kvindelige dyder. Inde i lanternen er fremstillet en dåbsscene med to nøgne figurer i en flod, ved hvis bred der står en tredie, som er påklædt. Oprindelig har gruppen talt ni personer. I loftet er skåret en strålesol med ansigt. Den flerleddede gesims har på hjørnerne bøjler med englehoveder og bærer otte gennembrudte topstykker samt en baldakinagtig overbygning bestående af otte s-svungne bøjler, som foroven samles på en konsol, der bærer en caritasfigur med et barn på den ene arm og en drueklase i den anden hånd. Himmelen har været ophængt således, at den kunne hæves og sænkes.

Den oprindelige staffering med brogede farver, lasurer og meget guld er fremdraget og genfremstillet 1927¹⁶. På himlens gesimsfrise står en frakturindskrift, Ap. gern. 2, 38 og Tit. 3, 5. Fonten, der står i korets nordvesthjørne, var tidligere omgivet af et trætrælværk²⁶.

Dåbsfad, sydtysk, fra o. 1575. I bunden syndefaldet omgivet af en minuskel-

Fig. 11. Kippinge. Alterstager (s. 1229). V. H. 1940

bort og en bladkrans, på randen springende hjorte og hunde. Tvm. 56 cm. Nyere dåbskande af tin. En lille *†messingkedel* anskaffedes 1708 (rgsk.).

Krucifikser. 1) (fig. 12) et stort gotisk korbuekrucifiks fra midten af 1300'rne. Figurens højde 120, korstræets 258 cm. Kristusfiguren hænger i skråt strakte arme, det regelmæssigt dannede hoved hælder stærkt ned mod højre skulder, håret er lige afskåret i panden og falder på begge sider i bløde bølger ned på skuldrene. Ansigtet indrammes forneden af et kort, tykt hageskæg. Halsens sener træder tydeligt frem. Den slanke krop beskriver en bue mod venstre, brystkassens knogler og sidevunden er markeret, ryggen udhulet. Benene er bøjede, det højre lagt over det venstre, og fødderne samlet med een nagle. Stort lændeklæde, som hænger et stykke ned over venstre knæ, mens det højre er blottet. Det store korstræ har almindelig gotisk profilering og på kanterne halvcirkulære tunger med små mellemrum; firkantet glorieskive og i korsenderne kvadratiske, konkave skiver. Forneden ender træet i en tap. Figuren er istandsat 1929, således er begge hænder og venstre fod fornyet.

Staffering med guld og farver fra 1929¹⁶. Ved undersøgelsen konstateredes to ældre stafferinger, den første på kridtgrund stærkt medtaget, den anden af tarvelig karakter. Ophængt på skibets nordvæg.

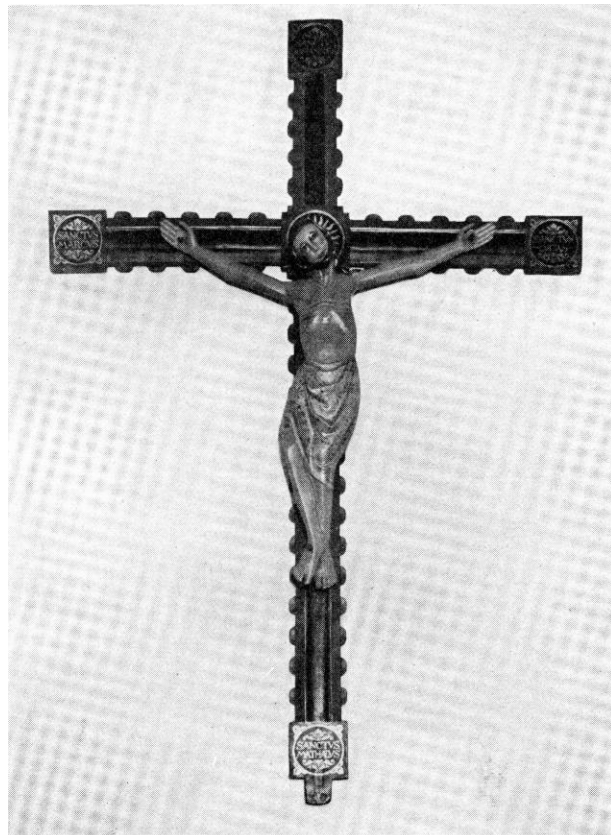
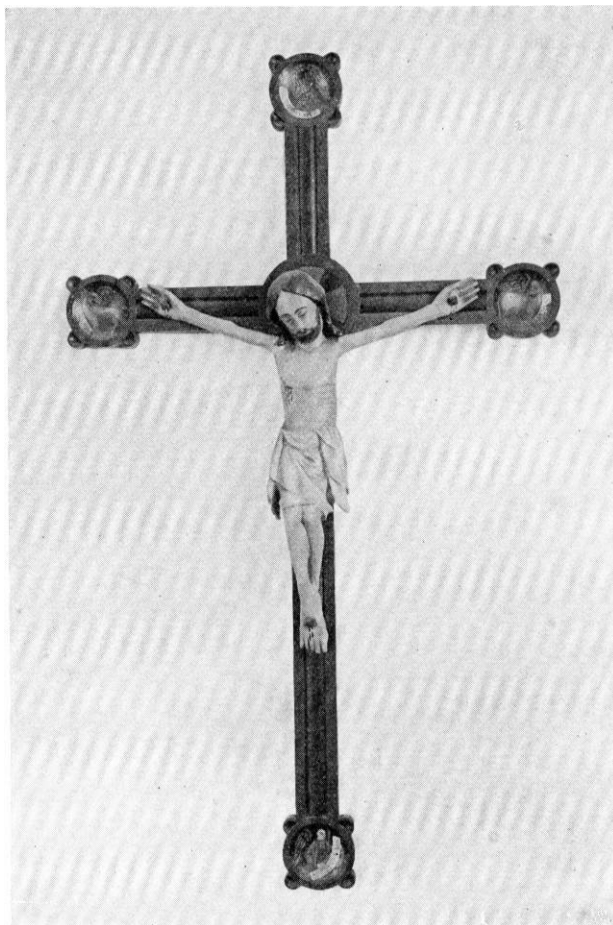

Fig. 12. Kippinge. Krucifiks (s. 1231).

K. W. 1952

2) (fig. 13) høj-gotisk, fra o. 1400. Den 85 cm høje figur hænger i tynde, stive arme med store hænder. Hovedet hælder forover og mod højre, øjnene er lukkede og det lange, bølgede hår skilt på midten. Der ses ingen spor efter tornekrone. Kroppen, der er flad bagtil, hænger lige ned, ribben og sidevunde er markeret. Benene er let fremadbøjede, knæene samlede og højre fod lagt over venstre. Lændeklædet, som kun lige lader knæene blottet, har en lang, slapt nedhængende snip i hver side. Gotisk profileret korstræ, ca. 120 cm højt, med rund glorieskive, i korsenderne desuden cirkulære, konkave evangelistfelter med små runde hjørneblade. Istandsæt og stafferet 1929¹⁶. Krucifikset, der før istandsættelsen var fastgjort til ankerbjælken i korhvælvingen, er nu ophængt på skibets sydvæg over indgangsdøren.

Korgitter i bruskbarok fra o. 1650, skåret af en af Jørgen Ringnis stærkt påvirket mester. Gitteret består af et panel forneden og derover et tralværk, som bærer en kraftig gesims med et stort topstykke. Panelets ni fag har på forsiden mod skibet arkadefelter, hvis pilastre og bueslag er udfyldt med

V. H. 1940

Fig. 13. Kippinge. Krucifiks (s. 1232).

fladskåret rankeslyng, isprængt store barokblomster. De tre søndre adskilles af kvindelige hermer med dydesymboler. To fag midt i gitteret er smallere end de øvrige og udgør dørfløjene i en stor portal, som flankeres af to meget svære, snoede søjler hvilende på høje postamenter, der på forsiden har en stor vrængemaske og på de to andre sider et rektangulært felt indrammet af bruskværksslyng. Søjlerne har korinthiserende kapitæler og smykkes på det nederste stykke af fladskåret slyngværk. Gesimsen, der springer frem over døren, er af englehoveder inddelt i takt med panelet forneden; den har i øvrigt glat frise og under kronlisten en kvartstav med rankeslyng. Over portalen er på et treleddet postament rejst et topstykke indeholdende et malerifelt flankeret af snoede søjler, som bærer en kort gesims. Topstykket har store bruskværkssvinger og over gesimsen en kronet bruskværkskartouche. Yderst på postamentet står to nøgne figurer, Adam og Eva, og på topkartouchen Kristus

med verdenskuglen i hånden. Syd for portalen bærer storgesimsen tre udskårne og gennembrudte topstykker, kronede af drejede kuglespir og adskilt af to konsolbårne figurer, David og Johannes Døberen; tilsvarende findes i nord fire topstykker og tre figurer, Johannes Evangelist, Samson og Moses.

Gitteret er stafferet 1680 af Hans Lauridsen i Næstved (sml. D. K. Præstø amt s. 1087 f.). Rammeværket er på forsiden overvejende rødmarmorert med sorte, gyldne og grøntlaserede detaljer; på bagsiden står den røde marmorering mod en gul baggrund. Tralværkets balustre og portalens søjler er sorte med påmalede vinranker. Panelværket har på begge sider malerier med motiver fra Højsangen og Salmerne, ledsaget af de tilsvarende skriftsteder, som er ubehjælpomt omskrevne til rimede vers. På forsiden er de fire nordligste felter dog tomme, åbenbart har de altid været skjult af stolestader, men ovenover er malet frakturindskrifter på sort bund: Sir. 3, 6—11 og 3, 3, Ordspr. 31, 10—11 og 30—31. Malerierne, som begynder på nordre dørfløj og fortsætter mod syd, forestiller: 1) En kvinde i et landskab (Højs. kap. 4). 2) Kvinden holder fast i en snor, som kommer fra en hånd i skyerne, foran hende en klippe med et kors på toppen (Højs. 1. kap.). 3) (fig. 14) kvinden står i sin stue, mens Jesus ser ind gennem vinduet (Højs. kap. 2). 4) (fig. 15) kvinden sidder på en høj i det fri, et Gudsøje åbenbarer sig i skyerne (Højs. kap. 8). 5) (fig. 16) kvinden hælder salve ud af en krukke på et fad (Højs. 1. kap.). Bagsidens malerier fra syd: 1) Forsvundet, undtagen en himmel med Jesumonogram (Salm. 135, 2—3). 2) Både maleri og indskrift halvt forsvundne. 3) En mørkhudet kvinde modtager fire piger i en stue (Højs. 1. kap.). 4) Søndre dørfløj. En kvinde bærer et kors mod Golgatha (Højs. kap. 7). 5) Nordre dørfløj. Kvinden står med korset, i baggrunden Golgatha og Jerusalem (Højs. kap. 1). 6) Kvinden spiller på harpe, i baggrunden Jerusalem (Højs. kap. 1). 7) (fig. 17) kvinden står med en olielampe i hånden foran sin seng (Højs. kap. 3). 8) (fig. 18) kvinden sidder på sengekanten i færd med at tage sine tøfler på (Højs. kap. 5). 9) (fig. 19) kvinden sover i himmelsengen (Højs. kap. 5). Storgesimsen har i alle frisefelterne religiøse frakturindskrifter, fortrinsvis fra Davids salmer. På gesimsfremspringets sider står: »Anno 1680«. På gesimsens bagside, mod koret, står med fraktur: »Anno 1680 er Choret oc Skrifftestolen Stafferet, Da Var Stiffts Amptmand Offver Lolland oc Falster Cornelius Lerche, oc Biscop offver Fyensstift Mg. Thomas Kingo, Proust i Nørreherret H. Frands Bruun, oc Sogne Præst H. Clavs Heiche. Alleting til Guds ære. Hans Lavridtzen Maler Boendis i Nestved udi Sælland«. Topstykket har på forsiden et maleri på træ forestillende gravlæggelsen; i postamentfelterne derunder står frakturindskrifter: Esa. 53, 5, Johs. 19, 38 og Ap. gern. 3, 29. I topgesimsen står Chr. 5.s (kongens) valgsprog: »Pietate et justitia« (»ved fromhed og retfærdighed«), og i topkartouchen hans monogram. Topstykkets bag-

»Bag Wegg'n Jesus sig skyler
At Sielen derfor hyler
Oc titt maa trøstløs staa
Oc med sig selff raadslaa«.

»Lad mig nu for dit Øve
som du offver mig nøye
altid før faderlig
Fred finde evigelig«.

»Dit Naffn, den udøst Salve
Jesu mod Kaarsens Galde
Giffver stor Siele trøst
i Hiertet oc i Brøst«.

»Min Brudgom er gaaeu ud
fra Mig Sin Arme Brud
Ach Der For Maa jeg Søge
I Ley oc Seng med Møde«.

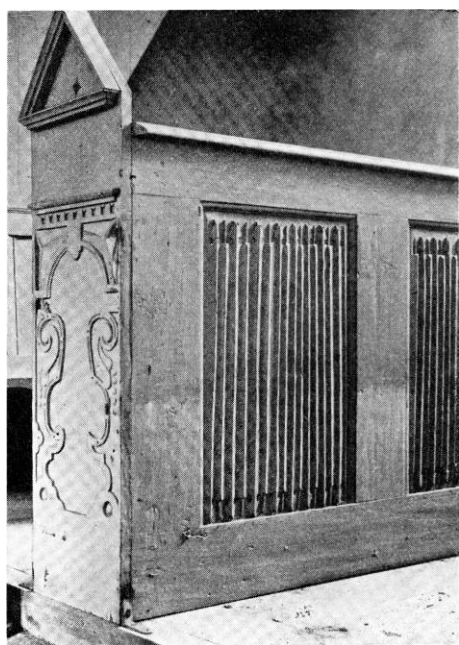

»Nu staar Jeg op hand bancker
Mine Tancker Sammen Sancker
Att Lucke Hannem Ind
I hjerte Siel oc Sind«.

»Om jeg end Lidet Slummer
Aff Sielens Angst oc Kummer
Mit Hierte Dog er Waagen
Oc for Min Gud Staar Aaben«.

Fig. 14- 19. Kippinge. Malerier og tilhørende indskrifter fra korgitteret; øverst fra forsiden (mod skibet), nederst fra bagsiden (s. 1234).

M. M. 1905
Fig. 20. Kippinge. Stolestade (s. 1237).

side har et maleri af en knælende kvinde med Jerusalem og Golgatha i baggrunden og derunder et skriftsted, Salm. 69. 1928 er en grå overmaling af rammeværket fjernet og den gamle staffering restaureret¹⁶.

Prædikestol (fig. 8) bruskbarok, skåret og signeret af Jørgen Ringnis 1631. Stolen består af fire fag, som nøje svarer til Ringnis's samtidige pulpitur i Nakskov (s. 114). Den eneste afvigelse er, at pulpiturets arkitektoniske gesims er erstattet af en bred liste med reliefskåret bruskværksslyng. Nedefter afsluttes stolen af en åben underbaldakin, bestående af seks volutbøjler fæstnet til den snoede bærestolpe, der 1748 angives at være fornyet (rgsk.). Samtidig opgang med portal, hvis stolper er smykket med beslagværk; karnisprofileret gesims med

tandsnitfrise og udskåret, gennembrudt topstykke. Ingen dørløj. Opgangspanel med tre fyldinger adskilt af skæve, joniserende halspilastre, hvorunder er anbragt vrængemasker. Nederst en udsavet hængeliste. Sekskantet himmel, ganske svarende til Vaalse (s. 1212). I hængestykket nærmest væggen er skåret »HER M. G. L.« (sognepræst Mads Gregersen Langeland 1623—54) samt årstallet 1631 og i bruskværket derunder billedskærerens initialer I. R.

Oprindelig, broget staffering, fortrinsvis med rødt, grønt og guld, rimeligvis udført af Anthonius Clement (sml. albertavlen s. 1226). I postamentfelterne står evangelisternes navne med versaler, på portalens gesimsfrise Esa. 40 på latin og i opgangspanelets fyldinger er med gulbrune toner malet tre figurer, Johannes Døberen, Kristus og Moses, stående i grå nicher. I himmelens frise-felter står med kursiv skriftstedet Luk. 4, 18 på latin. De fem frie hængestykker har i de ovale felter indskrifterne: 1) »Kircke Werge S. W. L. S.«. 2) »Anno«. 3) »Lensmands Bewil. Palle Rosenkrans«. 4) »1664« (de to sidste cifre, som ikke kan være rigtige, er tilføjede ved en senere reparation). 5) »Kircke Werge H. T. S.«. På hængestykket nr. 2 er desuden blandt bruskværket malet et sammenslynget A C samt bogstaverne P I C. AC er formodentlig maleren Anthonius Clements initialer og P I C en forkortelse af pictor (maler). Stafferingen er 1929 fremdraget¹⁶ under Broges tarvelige overmaling fra 1830 (sml. albertavlen s. 1226).

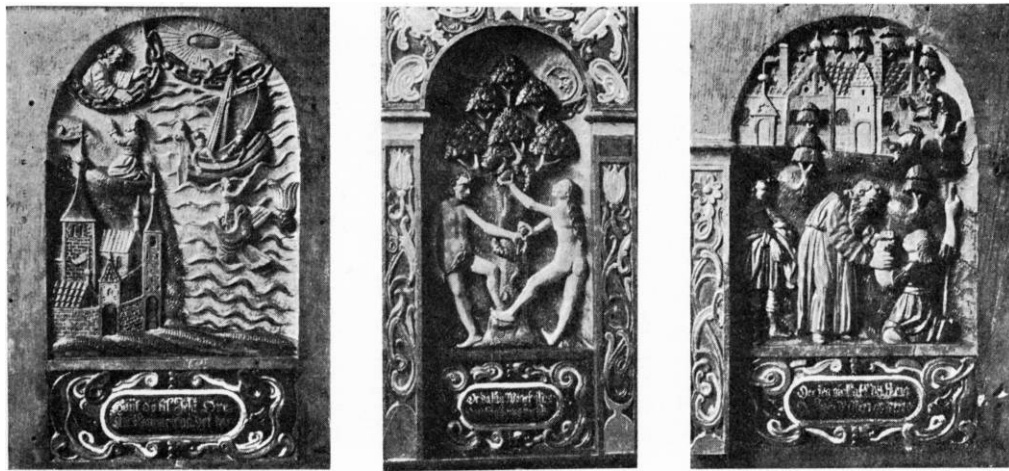

Fig. 21 23. Kippinge. Detaljer af skriftestolen (s. 1237).

N. J. Termansen 1929

Stolestader. 1) I skibets vestende findes mod syd fem og mod nord tre renaissancestole fra o. 1630 (fig. 20). Gavlene har under en tandsnitfrise en udskåret arkade med svungne pilastre, nu forsvundne listekapitæler, og i buenhjørnerne trefligede bosser; øverst en listeindrammet trekantgavl. Foruden gavlene mod midtergangen findes yderligere fem gavle, som nu er anbragt ved væggen, hvorved udskæringerne skjules; det ses dog, at de tre svarer til de frie gavle, mens to, begge vendt mod nordvæggen, er noget rigere udsmykket. Alle gavlene er fra samme værksted som orgelpulpeturet (s. 1239). Rygpanelerne har fyldinger i renaissanceprofileret rammeværk. Det gamle stoleværk på nord-siden afsluttes mod øst af et panel, hvori er indsat to store sengotiske folderværksfyldinger (fig. 20). Tværgangens vestpanel har renaissancefyldinger under en gesimsliste med æggestav og tandsnit, af østpanelet er kun gesimslisten gammel. Under stolenes nuværende brune maling spores en barok staffering med store blomster, udført af Hans Elers 1748 (rgsk.).

2) De øvrige stolestader er nyere.

Skriftestolen (fig. 9) er et rigt bruskbarokt snitværksarbejde fra o. 1650, indbygget i korets nordøsthjørne. Smalsiden består af to, langsiden af fire panelfag med arkadefelter, hvis pilastre og bueslag er smykket med rankeværk og rosetter. Arkaderne indeholder livfulde relieffer med bibelske motiver: i smalsiden Kristus i Gethsemane og korsfæstelsen, i langsiden Jonas og hvalfisken (fig. 21), den fortabte søn (fig. 23), Kristus og synderinden samt syndefaldet (fig. 22). Under hvert relief er skåret en oval bruskværkskartouche. Arkadefelterne adskilles af hermer med vrængemasker og englehoveder på skafterne; hermerne er alle kvindelige og bærer dyernes symboler. Det forkrøbbede postament har rankeværk i postamentfelterne og løvemasker på

fremspringene. Gesimsen har i frisefelterne vrængemasker og englehoveder omgivet af bruskværksslyng og over hermerne store kerubhoveder. Under den karnisprofilerede kronliste sidder en kraftig æggestav. Foroven findes seks gennembrudte bruskværks topstykker adskilt af figurer, Kristus og seks apostle.

Stafferet 1680 af Hans Lauridsen i Næstved (sml. indskrift på korgitteret, s. 1234). Bundfarven er rød, detaillerne står med guld, sort, hvidt samt smukke, stærkt dekomponerede røde og grønne lasurer på sølv. Til hvert relief hører et firelinjet vers, som begynder i arkitraven og fortsættes i kartouchen under relieffet. F. eks. forklares billederne af Jonas og syndefaldet ved disse vers:

»Jonas Aff Fiskens Bug,	»Eva Det Eble Tog
Saa Jammerlig Raaber ud	Der Med Sin Mand Bedrog,
Høyt Op til Jesu Øre	Oc da saa Meget ilde
Att Komme paa det tore.«	Vor Salighed forspilde.«

På arkitraven står endvidere over hermerne dydernes latinske navne. Indvendig er stolen rodmarmoreret på gul grund, og bag på arkadefelterne er malet store barokke blomster. På dørfløjens bagside er malet et billede af en mand, som knæler foran en præst i en skriftestol (fig. 24). Syndsforladelsen bekræftes af en hånd, som kommer ned fra en sky og lægger sig på den skriftesøgendes hoved. Over billedet står et vers om syndsforladelsen. Stafferingen er istandsat 1929¹⁶, ved hvilken lejlighed også panelet langs væggen fornyedes. Det gamle panel var opsat 1756 af Andreas Snedker (rgsk.), der samtidig lavede en ekstra dør i sydsiden, som nu atter er tillukket.

Degnestol i ung-renaissance fra 1585, bestående af en bæk (fornyet) langs korets sydvæg med en pult foran. I forsiden sidder mellem fyldingsprofilerede rammestykker fire arkadefyldinger med profilerede pilastre, listekapitæler og profilerede, tungede bueslag med små cirkelfelter i hjørnerne. Derover fire smalfelter, hvert indeholdende en af profillister dannet rhombe; øverst en karnisprofileret kronliste. Gavlene har nederst en smal arkade, derover en kvadratisk fylding og øverst en trekantgavl med tre spir. I vestgavlen er indskåret: »Anno 1585« og i østgavlen initialerne G. S. P. og H L F C. Indvendig er skåret flere navne, bl. a. »Andreas Mathæi«. Staffering fra 1680, rimeligvis udført af Hans Lauridsen (sml. korgitter s. 1234). Rammeværket er gult med hvide og sorte (oprindeligt lyseblå) profiler, felterne har rødbrun bund, hvorpå der i hver arkade er malet en stor blomst. I østre gavltrekan er malet årstallet 1680 og med fraktur navnet Jenss Frandsøn, antagelig den daværende degn.

**Skab* (fig. 25) sengotisk, fra o. 1500. Højde 223, bredde 139 og dybde 55,5 cm. Skabet indeholder fire rum; de to nederste er lukket med omtrent kvadratiske døre, rummet derover er lukket med en klap i hele skabets bredde, som kan slås ned i vandret stilling, i klappen er to vandrette foldeværksfelter.

Døren for det øverste høje, smalle rum har ligeledes foldeværk, ligesom to »vinger«, der formidler overgangen mellem skabets nedre, brede og øvre, smalle del. Gesimslisterne øverst på skabet og på vingerne er smykket med en art profileret tandsnit. Skabet er rigt beslået med smukke, gennembrudte smedejernsbeslag og store gotiske låse. 1885 var skabet perlefarvet, men står nu i renset eg, beslagene bærer spor af rødt. Afgivet til Nationalmuseet 1885²⁷.

Pulpitur i renaissance fra o. 1630. Brystningspanelet, fra samme værksted som de gamle stolestader, består af 11 arkadefelter med svejfede, udskårne pilastre; karakteristisk er en oval skællagt bosse. Felterne adskilles af halspilastre med vekslende fladskåret udsmykning på brystet og skællagte skiver på skaftet. Glat postament og gesimsfrise med skarprykkede bosser over og under halspilastre. Nederst en udsavet hængeliste. På bagsiden adskillige indskårne navne bl. a. »K R S die 1. janu. 1639«. I arkaderne er der malede figurfremstillinger, Kristus og 10 apostle, stående på grå plinter. I frisen over figurerne er deres navne malet med versaler og i postamentet trosbekendelsen, samt under Kristusbilledet skriftstedet Johs. 14,6 med fraktur. Stafferingen lettere restaureret 1929¹⁶. På pulpituret står en del gamle bænke med barokt udsavede støtter.

Orgel, skænket 1880, på pulpituret. †*Orgel*. 1714 opførtes et pulpitur til at sætte positivet på (rgsk.), og 1765 fandtes et lille positiv på fire stemmer²⁸.

†*Pengeblokke*. 1) 1721 omtales en god jernbunden blok (rgsk.). 2—3) 1730 anskaffedes to nye pengeblokke (rgsk.). 1748 malede Hans Elers to små tavler over blokkene, den ene, over kirkens blok, med et billede af kirken, den anden, over fattigblokken, forestillende Lazarus²⁹. 1765 stod kirkens og de fattiges blokke i kirkens nordside lige over for døren, og samtidig omtales en tredje jernbunden blok med tre stærke låse, som var anbragt på kirkedørens indvendige side, men med pengeslidser gennem døren, så at man kunde ofre i den udefra¹⁷.

†*Pengetavler*. 1680 forærede Maren Olufsdatter af Egeslevmagle en pengetavle med en sølvklokke ved, som 1765 var bortranet¹⁷. 1721 fandtes tre pengetavler, hvoraf de to var gamle (rgsk.). 1748 gjorde Rasmus Kisbye en ny tavle og reparerede de gamle (rgsk.).

†*Præsterækketavle*, malet med sorte bogstaver på væggen over døren, pågyndt af sognepræst Claus Heiche 1691 (præsteindb. 1755).

N. J. Termansen

Fig. 24. Kippinge. Maleri i skriftestolen (s. 1238).

Tavle til minde om helligkilden, opsat 1866. På skibets endevæg.

Lysekroner. 1) 1690. Profileret stang med stor, lidt fladtrykt hængekugle, seks s-svungne lysearme mellem volutsvungne prydbøjler, øverst på stangen seks volutbøjler med små klokker. Topfiguren, en ørn med sammenlagte vinger, har tidligere siddet på nr. 3. På kuglen er graveret palmegrene og indskriften »H I S T 1690 M A D L 1690 af Naxskow«. Initialerne tilhører giverne, Hans Jacobsen Torp og hustru Margrethe Lime af Nakskov²⁵. Oprindelig i koret, nu midt i skibet.

2) 1706. Kraftig, profileret stang med stor rund hængekugle. Otte s-svungne lysearme med småspir og graverede blade. Derover otte prydbøjler med små kvindehoveder og øverst som topfigur en nøgen mand ridende på en drage. Det er rimeligvis denne krone, som 1706 skænkedes af seigr. Caspar Baamand af København og hustru, Anna Maria³⁰. Vestligst i skibet.

3) 1707. Profileret stang med stor hængekugle. 2 x 7 s-svungne lysearme. Topfiguren, en ørn, er nu flyttet til nr. 1. Antagelig identisk med en lysekrone på 14 piber, som 1707 skænkedes af Peder Nielsen Skipper og hustru md. Anna Cathrina Lauritzdatter i Laxegade i København³⁰. I koret.

4) 1700'rne. Profileret stang med stor hængekugle og otte s-svungne lysearme, hvorover otte prydbøjler. Topfiguren er en flakt ørn. Muligvis identisk med en adskilt og spoleret lysekrone, som ophængtes 1731 (rgsk.).

1803 ønskedes kirkens fire lysekroner efterset (syn). De bærer nu præg af nyere istandsættelser.

Lampet, fra 1600'rne, bestående af en lille firearmet lysekrone ophængt i en svungen arm, som er fastgjort på et profileret vægbeslag. På korets nordvæg over skriftestolen.

†*Lysearme.* 1) Skænket 24. juni 1685 af Anna Peders Datter af København, tøjhusskriver Niels Andersens enke. Messingarm med to piber, opsat ved prædikestolen²³.

2) Skænket 23. juni 1687 af pottemager Hans Jensen i København og hustru Magdalena Anders Datter. Støbt messingarm med to piber, opsat i kirkens nordside²³.

3-4) 1693 skænkede Peder Willumsen af Karrebæk to lysearme med navneskjolde på²⁰.

5) 1693 skænkedes en støbt lysearm af folk i København. Anbragt over præstekonens stol²⁰.

6) 23. juni juni 1694 skænkede Jørgen Graver af København en lysearm, som sad i korets sydside²⁰.

7) 23. juni 1694 skænkede matronen Kirsten Lauritz Pedersens fra København en lysearm, som blev opsat i korets nordside²⁰.

8 9) 23. juni 1696 skænkede matronen Cathrine Beckmands fra København

NM fot.

Fig. 25. Kippinge. *Skab i Nationalmuseet (s. 1238).

to lysearme med hendes navn på. Den ene blev opsat i søndre, den anden i nordre side af kirken²⁰.

I inventariet 1704 nævnes 10 lysearme (rgsk.).

†*Kirkeskib* skænkedes 1738 af Cathrine sal. Jens Balches og Edle Maria Jens Datter Balch, København¹⁹. Der er vel tale om samme skib, når det 1743 hedder, at et skib, som er foræret til kirken, skal repareres og ophænges (rgsk.).

Solur, af sandsten, antagelig fra 1745, da Basmus Kisbye gjorde en ny solskive, som blev malet og forgyldt af Hans Elers (rgsk.).

Klokker. 1) Senmiddelalderlig, uden indskrift. Om halsen to dobbelte tovsnoninger, hvorimellem en række aftryk af vistnok nordtyske mønter. Øverst to sigilaftryk med støberens(?) bomærke og utydelig randskrift. Tvm. 81 cm. (Uldall s. 134 og 136 f.).

2) Omstøbt 1699 af Jacob Jeremisen. Om halsen indskrift mellem palmetborter: »Støfte mig Jacob Jermisen kjerke vergerne Morten Nelsen og Rasmus Nelsen«. På siden læses: »Anno 1699 er denne Klocke omstøbt, da werrende

stigtsbefalingsmand ofver Laaland og Falster Henning Uldrich von Ludzow til Søeholdt og biscov ofver Fyens stigt doctor Thomas Kingo til Fravdegaard item sognepresten her Sigwardt Snistrup og kierckeschrifveren Povel Andersen udi Marieboe«. På slagringen et bomærkelignende støbermærke mellem to tynde palmegrene. Tvm. 113 cm.

Ny ophængning i klokkestol fra 1706 (rgsk.).

†*Klokke* på halvandet skippund, otte lispund (304 kg) afleveredes ved klokkeskatten 1529.

GRAVMINDER

Gravsten. 1) Fragment af rød ølandsk kalksten med fordybede versaler, ca. 60 cm bredt. Omtrent udslidt, kun enkelte ord og årstallet 1568 er læselige. I våbenhusdøren. Sammenhørende hermed er muligvis et andet fragment af samme stenart, hvorpå skimtes to hjælmprydede våbenskjolde og enkelte fordybede versaler. I våbenhusgulvet.

2) 1615. »Jacob Hansøn sover i denne graf«. Fragment af blålig kalksten, 60 cm bredt, med fordybede versaler. Delvis ulæselig rimet religiøs indskrift. Nederst »anno 1615«. Foran døren til skibet.

3) 1700'rne. Randprofileret grå kalksten, 180 x 112 cm. Af indskriften er kun ordene »Over Frideric . . .« læselige. I hjørnerne cirkelfelter med blomster, nederst et dødningehoved. Foran våbenhusdøren.

Kirkegårdsmonumenter. 1) O. 1829. Jens Conradi Halse, sognepræst for Kippinge og Brarup menigheder 1801—29, født 2. sept. 1756, død 24. dec. 1829, og datteren Edle Christine Halse, født 26. aug. 1800, død 17. nov. 1822. Sandstensplade, 126 x 87 cm, med indfældet, hvid marmortavle. Indskrift med fordybede versaler.

2) O. 1831. Sognepræst A. P. Meden, ridder af Dannebrog, født 11. okt. 1771, død 22. sept. 1831. Randprofileret Neksø-sandsten, 187 x 85 cm, med fordybede versaler.

3) O. 1838. Sognepræst Jens Eriksen Wraae, født 4. aug. 1780, død 8. sept. 1838 efter 32 års virken i Herrens tjeneste. I graven hviler desuden to tidligere afdøde børn. Randprofileret rødlig kalksten, 188 x 128 cm, med fordybede versaler. I hjørnerne indfældede marmorrosetter.

Alle tre sten ligger på et fælles gravsted syd for kirken.

KILDER OG HENVISNINGER

Kirkeregnskaber for Falster 1694—95, 1701—15, 1719—21 (stiftsøvrighedsarkivet, LA); Falsters gl. rytterdistrikts kirkeregnskaber 1700—1767, do. med bilag 1721—67 (RA). — Synsprotokol over Falsters norre herred 1803—32, fortsat i synsprotokol for Falsters søndre herred 1833—44, syn over Falsters provsti 1845-55, 1856, 1857—70

(provstearkivet, LA). — Dokumenter og Breve for Herrederne 1464—1762; Dokumenter og Breve for hele Stiftet 1579—1762 (LA). — Dokumenter ang. Kirkernes Tilstand 1686, Kongelig Majestæts kirker i Laaland-Falster (RA). — Museumsindberetninger af M. Henriksen 1904 og E. Rothe 1910 (kalkmalerier), N. Termansen 1908, N. J. Termansen 1927, 1928 og 1929 (istandsættelse af inventar), Aa. Rousell 1940 og O. Norn 1942.

S. Abildgaard: Notesbog I. 1756. S. 118 (NM). — J. J. A. Worsaae: Notesbog I. 1848. S. 21 ff. (NM). — J. Kornerup: Notesbog VIII. 1895—96. S. 30 f. (NM). — M. Mackeprang: Notesbog nr. 1, Falsters nr. hrd. S. 18 ff. og 65 (NM).

H. F. Rørdam: Valfarterne til Kippinge, Kirkehist. Saml. 4. Rk. III, 433 ff.

¹ Danske Atlas VI, 514. ² Kirkehist. Saml. 4. Bk. III, 454. ³ Suhms Saml. II: 2, s. 1. ⁴ Bytterdistrikternes kontor, bilag til kgl. resolutioner nr. 23, 3. maj 1767 (rentekammerarkivet, BA). ⁵ H.Hjelholt: Falsters Historie II, 599 f. ⁶ Aug. F. Schmidt: Danmarks Helligkilder, s. 126. ⁷ Kirkehist. Saml. 4. Bk. III, 433 ff. ⁸ Smst. s. 451. ⁹ Kornerup, s. 30. ¹⁰ Dokumenter og Breve for Herrederne. ¹¹ Larsen: Laaland-Falster III, 87 f. ¹² Architekten XIII, 489. ¹³ Kirkehist. Saml. 4. Bk. III, 464 og 468. ¹⁴ Smst. s. 464 og 466. ¹⁵ Worsaae s. 21. ¹⁶ Ved konservator N. J. Termansen. ¹⁷ Kirkehist. Saml. 4. Rk. III, 466. ¹⁸ Smst. s. 463 f. ¹⁹ Smst. s. 472. ²⁰ Smst. s. 469. ²¹ Kirkehist. Saml. 2. Rk. I, 22. ²² Inv. nr. 12260. ²³ Kirkehist. Saml. 4. Bk. III, 467. ²⁴ Smst. s. 470. ²⁵ Smst. s. 468. ²⁶ Bhode: Laaland Falster II, 202. ²⁷ Inv. nr. D 2123. ²⁸ Kirkehist. Saml. 4. Bk. III, 464. ²⁹ Smst. s. 472, jfr. rgsk. ³⁰ Smst. s. 471.

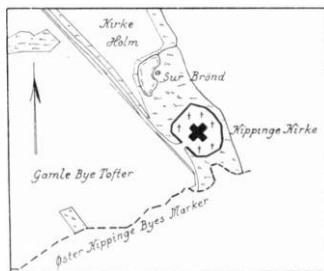

Fig. 26. Kippinge 1785.